

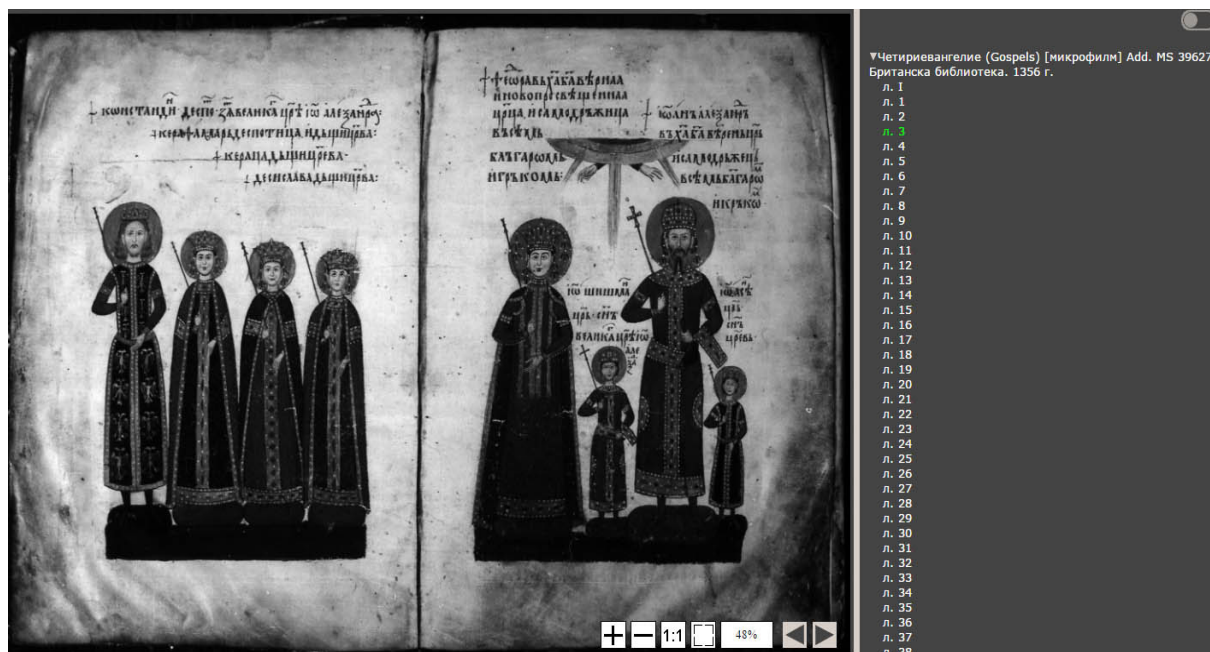
КНИЖОВНО-ДОКУМЕНТАЛНОТО НАСЛЕДСТВО НА ЦЕНТРАЛНАТА БИБЛИОТЕКА НА БАН В ДИГИТАЛНА СРЕДА

Силвия Найденова

Централната библиотека на БАН участва достойно в изграждането на дигиталното информационно пространство. През последните години тя се представя като академична библиотека, чиято основна цел е да улеснява онлайн комуникацията в науката и образованието посредством осигуряване на достъп до значими и уникални информационни ресурси като електронни бази данни, необходими в научните изследвания, дигитални колекции, чрез които се запазва и представя пред широката общественост книжовно-документалното наследство, съхранявано в библиотеката.

За да представи пред широкия читателски кръг от изследователи, специалисти, библиографи, студенти, любители и други потребители богатото културно наследство, Централната библиотека насочи усилията си през последните години в областта на неговата ретроконверсия и дигитализация.

Инициативата за дигитализация на библиотечни документи от фондовете на ЦБ на БАН започна през 2008 г. с дигитализация на микрофилми на ръкописи от Британската библиотека в рамките на съвместен договор. По-късно този процес продължи с дигитализация на други ценни сбирки като: Български старопечатни книги 1806–1878; Библиотека Феликс Каниц; Български периодичен печат между двете световни войни. Това ценно богатство стана достъпно за читателите благодарение на софтуера DigiTool на фирма ExLibris.

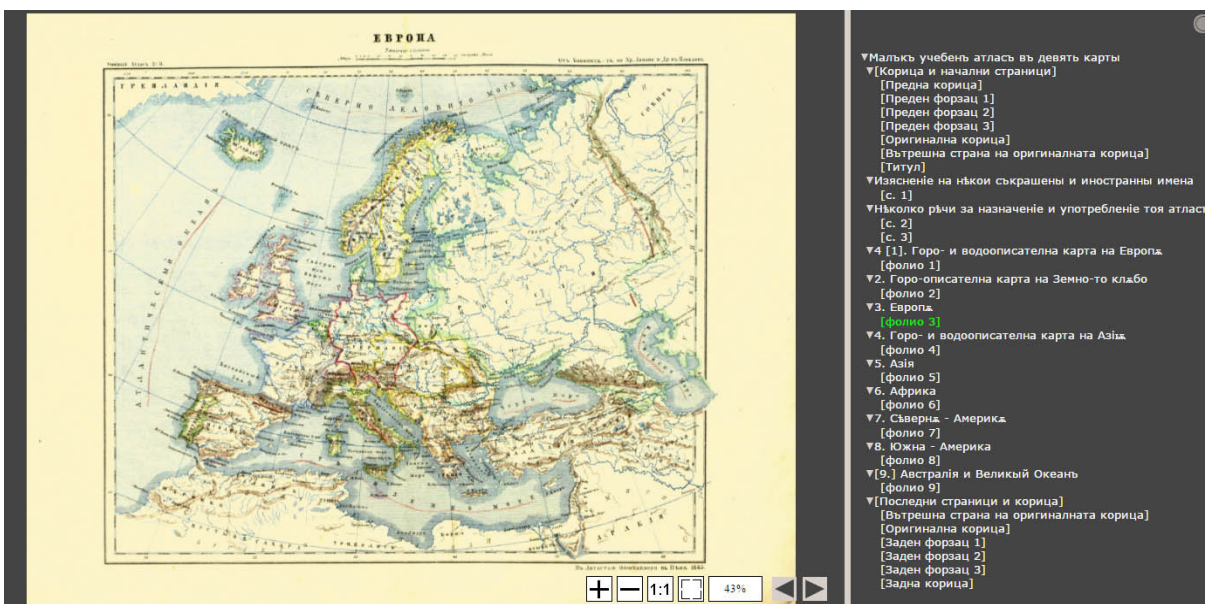

Четириевангелие (Gospels) [микрофилм] Add. MS 39627, Британска библиотека. 1356 г.

- ▼Къриакодроміонъ : Сиречь: Недѣльникъ
- ▼[Корица и начални страници]
- [Предна корица]
- [Вътрешта страна на предната корица]
- [Титул]
- [Посттитул]
- Сглавление
- [Предговор от Софроний Врачански]
- ▼Побчєніа Избраное ѿ сѣго Евѣліа. и ѿ дрѣгихъ многихъ Бжественныхъ писанѣа.
- Въ Недѣлю иже чететъ сѣа прѣчѣа мытара и фарисеа, ѿ гудеелавѣа, ѿ гордины, ѿ величанѣа, и ѿ ѿсбждєній. Евѣліе ѿ Лѣки, Слово, г.
- Побчєніе въ недѣлю блѣднѣагъ сына Евѣліе ѿ Лѣки. Слово, г.
- Побчєніе въ недѣлю маслѣбѣстїю Евѣліе ѿ Матѣеа. Слово, г.
- Побчєніе въ недѣлю сырѣбѣстїю Евѣліе ѿ Матѣеа. Слово, г.
- Слово въ пѣтокъ первѣа недѣлі сѣаго Великого поста предъ Исповѣдію, и во всакоє дрѣбѣеє время, когда хрѣстїани пристѣпають ко Исповѣди. Покайте сѣа, приближи бо сѣа црѣствїе нѣбѣоу. Матѣей глава, г.
- Слово въ сѣбѣтїе первѣа недѣлі сѣаго Великого поста и во всакоє дрѣбѣеє время предъпричащенїе сѣихъ тайнъ
- Побчєніе въ недѣлю первѣю сѣаго Великого поста Въставленїе сѣагъ Ікѣвѣ. Евѣліе ѿ Іѣана. Слово, г.
- Побчєніе въ недѣлю вторѣю сѣаго Великого поста Евѣліе ѿ Марка, Слово, г.
- Побчєніе въ недѣлю третѣю сѣаго Великого поста Евѣліе ѿ Марка, Слово, г.
- Побчєніе въ недѣлю четвѣртѣю сѣаго Великого поста Евѣліе ѿ Марка, Слово, г.
- Побчєніе въ недѣлю пѣтѣю сѣаго Великого поста Евѣліе ѿ Марка, Слово, г.
- Побчєніе въ недѣлю ваїа сї ествѣ цѣтѣноєсѣа Евѣліе ѿ Іѣанна. Слово, г.
- Слово въ сѣтѣй Великій понедѣльникъ
- Слово въ сѣтѣй Великій вторникъ

*Къриакодроміонъ : Сиречь : Недѣльникъ.
[Геотоки, Никифор] състав.; Софроний Врачански, епископ 1739-1813 прев. и състав. 1806*

- ▼Малькъ учебенъ атласъ въ девѣтъ карты
- ▼[Корица и начални страници]
- [Предна корица]
- [Преден форзац 1]
- [Преден форзац 2]
- [Преден форзац 3]
- [Оригинална корица]
- [Вътрешна страна на оригиналната корица]
- [Титул]
- ▼Изясненїе на нѣкои съкращєны и иностранны имена [с. 1]
- ▼Нѣколко рѣчи за назначенїе и употребленїе тоя атласъ [с. 2]
- ▼4 [1]. Горѣ- и водоописателна карта на Европѣ [фолио 1]
- ▼2. Горѣ-описателна карта на Земно-то клубѣ [фолио 2]
- ▼3. Европѣ [фолио 3]
- ▼4. Горѣ- и водоописателна карта на Азїа [фолио 4]
- ▼5. Азїа [фолио 5]
- ▼6. Африка [фолио 6]
- ▼7. Сѣверна - Америка [фолио 7]
- ▼8. Южна - Америка [фолио 8]
- ▼9. Австраліа и Великій Океанъ [фолио 9]
- ▼[Последни страници и корица]
- [Вътрешна страна на оригиналната корица]
- [Оригинална корица]
- [Заден форзац 1]
- [Заден форзац 2]
- [Заден форзац 3]
- [Задна корица]

*Малькъ учебенъ атласъ въ девѣтъ карты
Данѣв, Христо Груев почетен член на БКД 1828-1911 състав., (1865)*

Като учредител в проекта НАБИС ЦБ на БАН предостави дигитализираните си колекции в края на 2011 г. Целта на това начинание е да се осигури удобно и бързо търсене на дигитални обекти чрез Своден каталог НАБИС, както и свободното им ползване. Процесът усилено продължава и броят на дигитализираните обекти непрекъснато нараства. В края на 2015 г. ЦБ на БАН осъществи още един дългогодишен проект, свързан

с дигитализирането на периодични издания, като представи в интернет пространството дигиталното копие на в. „Мир“ за периода 1894–1944 г. – над 40 000 файла, изработени в продължение на четири години.

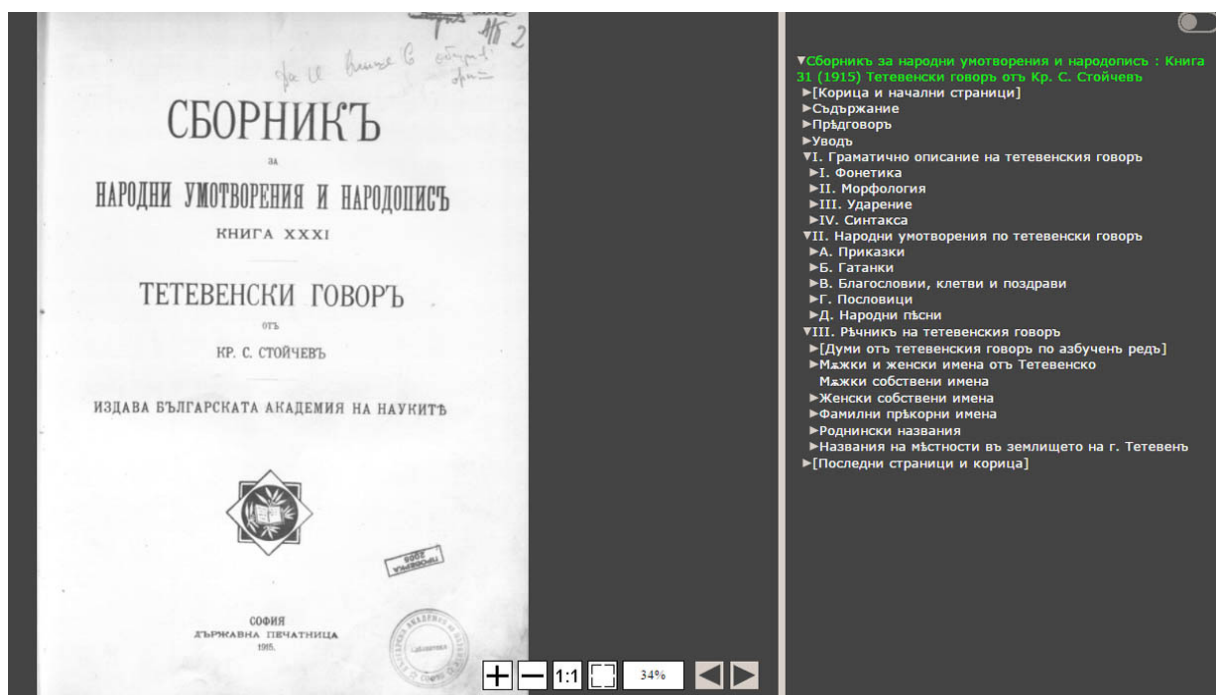
През май 2016 г. библиотеката въведе **DSpace**, софтуер с отворен код, който използват повече от 1000 организации и институции по целия свят, за да се осигури траен достъп до дигиталните ресурси.

В началото на 2017 г. започна работата по експонирането на „Сборник за народни умотворения“, емблематично издание на Българското книжовно дружество, а по-късно на Българската академия на науките. Тази колекция вече е факт в интернет пространството.

Заглавията, които представя ЦБ-БАН са 4569, изображенията са 162 134 файла.

Тези мащабни проекти допринасят изключително много за разкриване на книжовното богатство пред читателите и потребителите с научен или познавателен интерес и превръщат Централната библиотека на БАН в модерна библиотека, където се съхранява и опазва част от националното книжовно богатство на България.

Централната библиотека на БАН притежава уникален фонд от библиотечни документи, пазени в специализирани колекции. Законът за културното наследство определя „документалното наследство“ и „книжовните и литературни ценности“ като присъщи категории на културно наследство. Именно те са обект на съхранение в библиотеките, а в библиотечната практика се е наложил обобщеният термин „книжовно културно наследство“. Чл. 6. от Закона за културното наследство гласи: „Културно наследство са: документално наследство; книжовни и литературни ценности“, а чл. 53: „Според научната и културна област, към която се отнасят, движимите културни ценности са: архивни: документи с културно и научно значение, независимо от времето, мястото, носителя и техниката на създаването им; книжовни: ръкописни културни ценности до края на XVIII век, старопечатни редки и ценни издания, които притежават научна, културна, полиграфическа и библиографска стойност“.

През 2013 г. Българската библиотечно-информационна асоциация подготви проект за Национална стратегия за опазване на книжовното културно наследство в библиотеките и осигуряване на достъп до него. В нея са формулирани:

- Стратегическа цел 3: „Дигитализиране на съдържанието на книжовното наследство като форма за устойчивост и осигуряване на достъпност до книжовното културно наследство“. Дефинирани са основните оперативни цели: „Създаване на дигитално съдържание; Трайно активиране на дигитални обекти и Международно представяне“.

- Стратегическа цел 4: „Изграждане на електронна инфраструктура, която да удовлетворява следните оперативни цели: Пълно библиографско описание и контрол в електронните каталози на документите, принадлежащи към книжовното наследство и създаване на уебпортал „Българска дигитална библиотека“.

Опазването на книжовно-документалното наследство е първостепенна задача на библиотеката. През 2016 и началото на 2017 г. ЦБ стана базисна библиотека за обмяна на опит и успешни практики. Тя провежда обучение на специалисти, които успешно ще се справят с предизвикателствата на дигиталната ера в библиотечната област и които ще бъдат достатъчно подготвени за работа в реална среда с уникални и ценни документи (стари книги и ръкописи), съхранявани във фондовете на библиотеките. Ниското качество на метаданни, липсата на свързаност между данните, ниското онлайн представяне на дигиталните ресурси и други подобни проблеми са характерни за голяма част от библиотеките в България. За да се улесни дейността на интеграция в цифровизацията, насочихме усилията си в решаване на тези проблеми чрез използването на нашия опит в тази област. Целта ни е да привлечем общественото внимание върху важността на дигитализацията на редки и ценни библиотечни единици със стойност на културно-историческо наследство и използването на дигиталните обекти за различни образователни и изследователски цели.

Дигиталните колекции, които ЦБ представя в момента, са:

Атена Плюс фотографии

Библиотека на Стоян Михайловски

Библиотека на Феликс Каниц – титулни страници

Възрожденски книги

Из личната библиотека на Феликс Каниц

Колекция „Сборникъ за народни умотворения, наука и книжнина (1889–1963)“

Портрети от Петър Папакочев, фотограф-художник

Славянски ръкописи от Британската библиотека (микрофилми)

Студентски проект „Библиотекознание“

Чужди старопечатни, редки и ценни издания

Дигитална колекция (в-к Мир)

Славянски ръкописи от Британската библиотека (микрофилми)

Дигитална колекция „Фото Папакочев“